

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

14.12.2015

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ №2

***З ПИТАНЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ:***

***ТРАНСФЕР ЗНАНЬ
Грудень 2015***

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

До уваги

деканів факультетів, директорів інститутів та їх заступників з міжнародної діяльності, завідувачів кафедр, керівників міжнародних офісів та інших підрозділів університету, які працюють в сфері зовнішньоекономічної діяльності

У цьому випуску:

1. Глобальні тенденції міжнародної вищої освіти.....	3
2. Огляд регіональних ринків освітніх послуг.....	6
2.1. Африканський регіон	6
2.2. Азіатський регіон.....	10
2.3. Країни СНД.....	14
3. Висновки та пропозиції для НТУУ «КПІ».....	17

Укладачі: відділ зовнішньоекономічної діяльності департаменту міжнародного співробітництва НТУУ «КПІ»

1. Глобальні тенденції міжнародної вищої освіти

Міжнародний ринок освітніх послуг – найбільш стрімкий за розвитком сектор економіки, ключовими складовими якого виступають міжнародний маркетинг ВНЗ та цілеспрямований набір іноземних студентів. Міжнародний ринок вищої освіти становить близько 100 млрд. доларів. За даними ЮНЕСКО, на світовому ринку освітніх послуг присутні вищі навчальні заклади понад 140 країн. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) з 2005 р. по 2012 р. число іноземних студентів, що навчаються за кордоном, зросло на 50%. У 2013 р. світовий показник іноземних студентів вищої освіти досяг 4 млн. Найпопулярніші країни для навчання: Австралія, Канада, Франція, Німеччина, Японія, Великобританія, США.

Згідно з данymi ОЕСР для іноземних студентів визначальними при виборі ВНЗ є наступні фактори: мова навчання, якість навчального закладу, вартість

навчання та можливість працевлаштування після закінчення університету у приймаючій країні. Найбільш бажаними для студентів мовами є англійська, французька, німецька, російська та іспанська. Ключовим винятком є Японія, яка незважаючи на «непопулярність» мови, набирає найбільшу кількість студентів, з них 93% – з Азії.

За статистикою іноземний студент витрачає приблизно п'яту частину власних коштів у країні перебування на навчання, і чотири п'ятих – на проживання, харчування, розваги тощо. Очікується, що попит на вищу освіту в усьому світі збільшиться з 97 млн. студентів у 2000 р. до більш ніж 262 млн. до 2025 р.

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

СУЧАСНИЙ ГЛОБАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ: світ стає гіпервзаємопов'язаним суспільством знань

У багатьох відносинах світ перетворюється на глобальне суспільство знань із взаємопов'язаною та взаємозалежною людською діяльністю. Однак він став більш однорідним на глобальному рівні, і все ще залишається дуже неоднорідним на місцевому ґрунті. Вища освіта має органічно поєднати та адаптувати глобальні запити до національних умов.

Продовжується зростання показників транснаціональної освіти, як такої форми надання освітніх послуг, коли студент знаходиться в іншій країні, ніж сама освітня установа. Транснаціональна освіта стала важливою частиною міжнародних стратегій університетів Великобританії, Австралії, і останнім часом, Німеччини.

Це обумовлено:

- розвитком потенціалу в країнах, які традиційно поставляють іноземних студентів. Наприклад, Китай зміцнює позиції в якості світового лідера, вносячи корективи і в міжнародні стратегічні плани світових університетів. Узяти хоча б факт, що Міжнародний валютний фонд (МВФ) включив китайський юань до списку резервних валют - зміна, що сталася уперше за останні 35 років.
- зростанням альтернативних провайдерів вищої освіти;
- демографічними змінами;
- суворими національними політиками в галузі міжнародної міграції студентів.

ОСНОВНА ЗАДАЧА: інтернаціоналізація університетів як фактор конкурентоздатності.

Сучасні світові реалії вимагають від університетів рішення проблем, пов'язаних з

інтернаціоналізацією вищої освіти, яка вже перестала бути «можливістю», стала необхідною умовою якості освітніх послуг. Успішність діяльності будь-якого сучасного університету оцінюється за рівнем його інтернаціоналізації – з точки зору студентства, професорсько-викладацького складу, наукових досліджень. Національна «закритість» ВНЗ, його відокремленість вступає у конфлікт з реальними наслідками та можливими перспективами інтернаціоналізації.

Більшість університетів у даний час працюють на декількох рівнях (глобальному, регіональному, національному та місцевому), і вони повинні з'ясувати, як це робити найбільш інтегрованим способом. Університети мають навчитися конкурувати і співпрацювати одночасно.

ШЛЯХ ДОСЯГНЕННЯ

включає наступні
можливі кроки:

- формування міжнародної стратегії університету як керівництва до дії;
- практичну розбудову та використання переваг від стратегічних міжнародних партнерств, що дозволить підвищити якість та досягнення університету;
- переформатування університетської підготовки задля випуску фахівців конкурентоздатних на світовому ринку праці;
- підтримку високих стандартів якості у поєднанні з постійним розширенням доступу до вищої освіти;
- використання елементів політики «інтернаціоналізації вдома», як цілеспрямованої інтеграції міжкультурних та міжнародних аспектів у навчальні програми студентів у межах вітчизняного освітнього простору;
- здійснення конкретних заходів з розширення експорту освітніх послуг (організація міжнародних філій ВНЗ, спільних освітніх проектів та програм тощо).

2. Огляд регіональних ринків освітніх послуг

2.1. Африканський регіон

Прогнози Світового Банку свідчать, що регіональний ВВП у країнах Тропічної Африки буде зростати щорічно більше ніж на 5% протягом 2014-2016 рр., забезпечуючи їй звання самого швидкозростаючого регіону світу. Тропічна Африка, таким чином, залишається важливим ринком освітніх послуг, на який звертають пильну увагу ВНЗ.

Офіційна політика урядів регіону у поточному періоді була спрямована на:

- розробку механізму рейтингу якості, який буде використовуватися для «оцінки» африканських ВНЗ у 2015-2025 рр.;
- перехід до маркетинга вищої освіти (Кенія, Уганда);
- розширення мережі ВНЗ (Замбія, планується завершити будівництво 12 нових коледжів і університетів);
- продуману диференціацію замість простого збільшення

кількості вузів (створення різних видів установ з конкретними галузями спеціалізації, методами навчання, структурами управління і стосунками з промисловістю, Ефіопія);

- стимулювання підприємництва та інновацій у ВНЗ (Південно-Африканська Республіка, далі за текстом - ПАР);
- прийняття інноваційних стратегій в університетах для поліпшення освіти регіону з акцентом на інтернаціоналізацію сфери;
- реформування вищої освіти відповідно до потреб ринку (Кенія);
- використання підходу «освіта для самозайнятості», згідно якому традиційну роль університетів у регіоні потрібно перетворювати, щоб залучити промисловість і стимулювати економіку шляхом активізації підприємництва, інновацій та створення вартості з підтримкою технологій (Північна Африка).

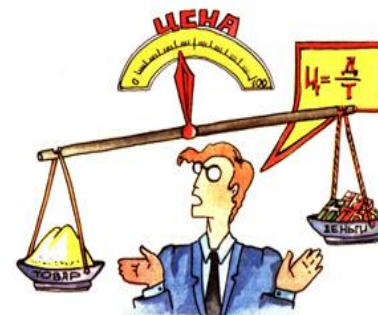
Активність місцевих ВНЗ.

Освітні заклади в ПАР змушені зупиняти роботу або зміщувати графік освітнього процесу через масові студентські виступи (Tshwane University of Technology, Cape Peninsula

University of Technology). Тим не менш, їх зовнішня активність продовжується. Практично у відповідь на заклик Асоціації африканських університетів приймати інноваційні стратегії задля поглиблення інтернаціоналізації, North-West University Council затвердила Стратегію розвитку до 2025 р. Згідно документу, «найвища мета» ВНЗ - стати визнаним на міжнародному рівні університетом Африки, для чого запланована внутрішня реорганізація його структури.

Нігерійський Інститут Науки і Технології вийшов на новий рівень зовнішньоекономічної діяльності, підписав офіційний договір про відкриття спільного підготовчого відділення НТУУ «КПІ» у Нігерії.

Університети Єгипту розширюють зовнішньоекономічну діяльність завдяки угоді про співпрацю між Верховною Радою університетів країни з американською компанією EMC (одна з найбільших у світі корпорацій на ринку продуктів, послуг та рішень для зберігання і управління інформацією).

Споживчий попит. Аналіз споживчих уподобань свідчить про наявність значного попиту, а також дефіциту фахівців у сфері ІТ, з розробки програмного забезпечення (ПАР).

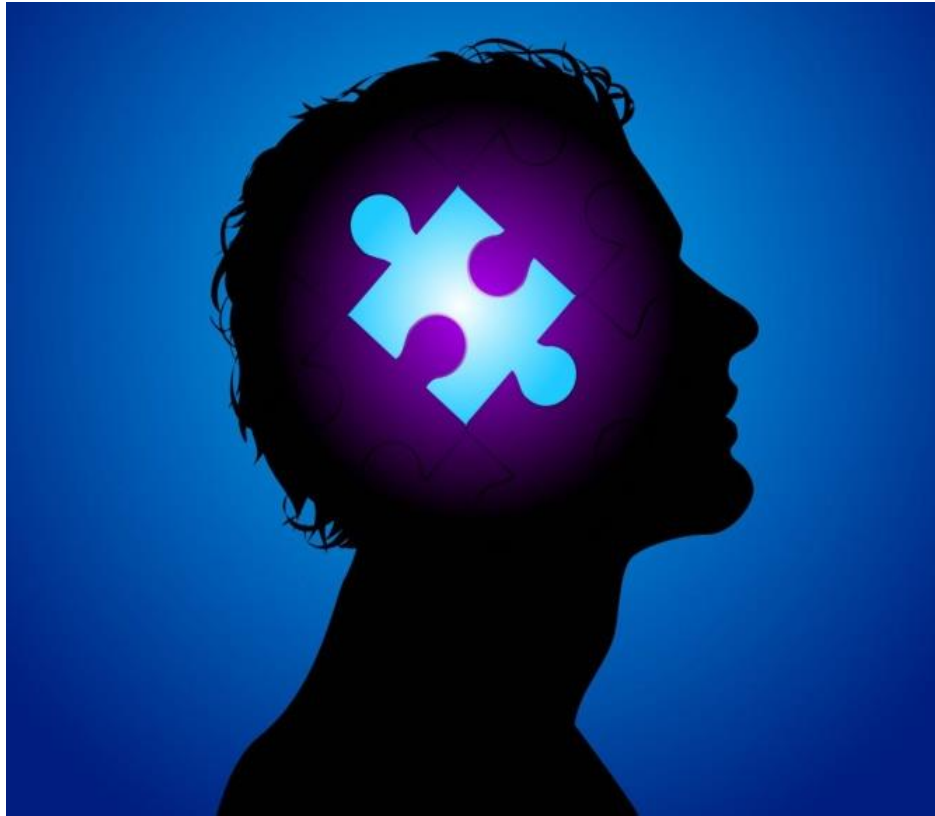
Актуальним залишається сільськогосподарський напрямок у сфері вищої освіти і відповідні дослідження в галузі (близько 60%-70% населення Африки задіяне в сільському господарстві, при цьому переважна більшість проживають у сільській місцевості).

Поточні соціологічні дослідження дозволяють сформулювати список критеріїв для вибору ВНЗ серед студентів Тропічної Африки. Бакалаври найбільше цікавляться інформацією про вартість навчання та проживання, фінансову допомогу та стипендії. Африканських магістрів набагато частіше хвилює вартість навчання та проживання, вимоги до вступників, аніж репутація університету і кар'єрні перспективи. Це передбачає, що ВНЗ, які бажають розширити свій контингент за рахунок молоді з Тропічної Африки, повинні підкреслити доступність навчання, а також врахувати всі можливі проблеми цих студентів.

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

Наука та співпраця. Рівень продуктивності сфери наукових досліджень Африки зріс до 33 300 публікацій в 2014 р. з 21 000 у 2008 р. (Звіт ЮНЕСКО по науці). Африканська частка у світових публікаціях збільшилась з 2% до показника в 2,6%. Зростання наукових досліджень і результатів відбувається, хоча і повільними темпами. Лідирує за публікаціями ПАР, на другому місці Танзанія, а за нею Малаві і Зімбабве.

Розширення співпраці відбувається у відносинах ЄС-Африка. Спільний план дій (прийнятий на саміті з міграції 11-12 листопада 2015 р.) у сфері вищої освіти має на увазі сприяння мобільності студентів та дослідників, взаємному визнанню кваліфікацій і поліпшенню правових рамок в'їзду до країн у навчальних цілях.

Зростає вплив Китаю на африканський регіон (розповсюджується інтерес до вивчення мандаринської мови, планується її введення до шкільних програм ПАР з наступного року). Реалізується співробітництво у напрямі Китай - Зімбабве між вченими Університету Зімбабве та

Інститутом Конфуція. Китайський уряд запустив біля 400 Інститутів Конфуція по всьому світу, з них 42 знаходяться в Африці.

Еритрея і Фінляндія уклали договір про технічну співпрацю в галузі вищої освіти. Міністр вищої освіти ПАР підписав спільну угоду про розвиток міцної основи для майбутнього співробітництва в галузі освіти з іншими міністрами країн БРІКС (англ. BRICS — скорочення від Brazil, Russia, India, China, South Africa). Судан і Туреччина найближчим майбутнім проведуть переговори з вищої освіти і наукових досліджень, підпишуть меморандум про взаєморозуміння між двома країнами в галузі.

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

Висновки. Моніторинг ринку освітніх послуг Африки за поточний період свідчить, що його розвиток відбувається в руслі загальних глобалізаційних тенденцій та викликів, на які регіон відповідає власними заходами та відповідними трансформаціями у сфері вищої освіти. Проблемними для Африки залишаються наступні пункти: якість, вартість, фінансування. Крім блоку вже «традиційних» питань галузі, з'являються і нові. Студентські протести, привернули увагу громадськості до проблеми вибору: автономія ВНЗ чи посилення державного контролю (ПАР). Набирає обертів дискусія щодо оптимальної для африканського регіону моделі університетів - розвиваючі університети (розвиток критичних і аналітичних навичок для рішень конкретних проблем, наприклад, Гана), університети підприємництва (ключові елементи: ефективне керівництво та управління, потужні стимули, підприємництва у викладанні та навчанні, культура підприємництва, партнерські зв'язки та інтернаціоналізація). Продовжуються студентські протестні заходи, що перешкоджають плину освітнього процесу.

2.2. Азіатський регіон

Азіатський регіон постає у світі як новий «глобальний науковий центр» з урахуванням того, що сукупний результат наукових досліджень східних країн становить близько 42%, а частка в світовій економіці - майже половину. Крім того, за останніми даними ОЕСР Азія - це найбільший постачальник іноземних студентів – 53% від загальної кількості. Лідером-постачальником серед країн регіону є КНР, Індія. Тільки на одну Великобританію приходить 54% студентів з Азії, кожен п'ятий – студент з КНР.

Офіційна політика в сфері вищої освіти в цілому спрямована на:

- гармонійне поєднання програми інтернаціоналізації вищої освіти «Супер Глобальні Університети» із заходами підтримки та збереження національної ідентичності. Програма спрямована на посилення співпраці японської університетської освіти та науки із закордонними лідерами галузі з метою виходу на глобальний рівень

визнання (Японія, з 800 університетів 37 отримують фінансування за програмою).

- стрімке просування країни на міжнародному ринку освітніх послуг, інтернаціоналізацію та глобалізацію (Японія, Китай). При цьому, наприклад, Японія витрачає на освіту лише 3,5% від ВВП, тоді як інші країни-учасниці ОЕСР – 4,7%; США – 5,2%, Норвегія – 6,5%.

- розширення зовнішньої присутності університетів за кордоном (КНР), шляхом відкриття кампусів (філія університету КНР у США), центрів національної культури («куточок китайської культури»);

- створення в Південній Кореї спеціальних організацій для поліпшення внутрішнього і зовнішнього співробітництва у сфері ІТ. У Південній Кореї у сфері програмного забезпечення був створений спеціальний Комітет, який буде основою для побудови більш тісних зв'язків між університетами та компаніями як усередині країни, так і за кордоном.

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

Споживчий попит. Головними напрямками для навчання китайських студентів залишаються США (китайські громадяни разом з індійцями утворюють практично 45% міжнародних студентів США), Велика Британія, Канада та Австралія. При виборі спеціальності «традиційно» популярними залишаються підприємництво, наука та техніка, інформаційні технології, що утворюють лідерську трійку. Наразі відбувається збільшення попиту на такі галузі як медіа, міжнародні відносини, мистецтво та дизайн. Бюджет китайських студентів на навчання складає від 200 до 500 тис. юанів. За даними дослідження 51% студентів, що навчаються за кордоном, не планують міграцію і виказали намір повернутися додому, 39% бажають деякий час попрацювати поза національними межами.

З іншої сторони, освіта в КНР користується значною популярністю серед студентів з інших країн (третя за популярністю країна світу). У 2014-2015 академічному році кількість іноземних студентів склала 377 054 чоловік, збільшившись на 5,77% у порівнянні з минулим роком. За статистикою 59% від загального числа іноземних студентів – з країн Азії. Топ-10 держав по кількості іноземних студентів у КНР очолює Південна Корея (біля 63 тис. чоловік). На другому і третьому місці – США і Таїланд. Казахстан зайняв 9 позицію, забезпечив КНР до 12 тис. казахських студентів.

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

Наука та співпраця. Лідирує за показниками інноваційності у поточному періоді однозначно Японія, з «неординарним» винаходом. Результатом тривалих досліджень і розробок вчених став робот під назвою «Today Robot Project», який успішно пройшов стандартні вступні іспити в японські ВНЗ з оцінками, вище середнього рівня.

Значні досягнення у сфері науки здобула КНР. Згідно Звіту ЮНЕСКО по науці зростання кількості публікацій у країні було стрімким – наукове виробництво подвоїлось за останні 5 років, склавши 20% від глобальної долі у минулому 2014 р. Для порівняння, 10 років потому частка КНР складала всього 5% світових видань.

Країни Азії розвивають партнерські відносини як у своєму регіоні, так і з іншими країнами світу. Виключення складає Японія, яка ослаблює регіональні зв'язки на користь більш активної взаємодії з країнами Заходу.

КНР разом із Нью-Йоркським технологічним інститутом запустили новий Медіа центр технологій при Університеті комунікацій (м. Пекін). У КНР також був запусканий Глобальний інноваційний обмін - програма, спрямована на співпрацю з Вашингтонським університетом. Одночасно відновлюються партнерські відносини КНР з Новою Зеландією. Як результат - програма з надання аспірантських стипендій.

Висновки. Поряд з очевидними тенденціями до глобалізації та інтернаціоналізації країн Азії, поточний моніторинг ринку свідчить про наступні проблеми в сфері вищої освіти регіону:

- у КНР спостерігається конфлікт між «ідеологічним тиском» і цілями освіти, прагненням країни до прогресивного розвитку. Існує і проблема корупції в університетах.

- в Індії займаються вирішенням гендерних питань (створення ВНЗ нового зразку, де увага приділятиметься гендерним особливостям у сфері освіти), а також існують напружені відносини уряду з приватними вузами, яким було заборонено створювати кампуси за межами свого штату або за кордоном.

- у В'єтнамі можна побачити колізію між національними стандартами вищої освіти і можливостями університетів. Представники ВНЗ незадоволені і називають вимоги недосяжними.

- Японія шостий рік до ряду займає нижчі позиції в рейтингу за видатками на освіту (3,2% від ВВП). Спостерігається невідповідність її амбітної політики перетворення на світового лідера реальним можливостям. Також в Японії виникла тенденція негативного характеру, іменована японцями як «owaһaga». Суть полягає в тому, що багато компаній вимагають від аплікантів припинити пошук роботи в інших компаніях в обмін на неофіційне запрошення на роботу. Вже більше 60% університетів Японії отримали скарги студентів відносно такого явища.

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

2.3. Країни СНД

Офіційна політика урядів країн СНД спрямована на:

- розробку та впровадження інновацій, у тому числі, за рахунок грантових програм та фінансової підтримки молодих учених («Казахстан – новий глобальний інноваційний хаб»);
- інтеграцію науки та освіти (Азербайджан);
- проведення спільної акредитації закладів професійної освіти (Білорусь);
- підвищення якості та актуальності підготовки фахівців (Казахстан, Азербайджан), у тому числі, вчених та спеціалістів «нового покоління» з метою забезпечення ефективної та конкурентоспроможної наукової та виробничої діяльності за світовими стандартами (Туркменістан);
- модернізацію системи професійно-технічної освіти через розробку стандартів навчання та оцінки компетентності за галузями промисловості (Казахстан, Таджикистан);
- перехід на тримовну (казахська, російська, англійська) систему освіти (Казахстан у 2015-2020 рр.);
- збільшення державного фінансування галузі освіти (Грузія, заплановано на 2016 р. зростання фінансування вищої освіти практично на 41% у порівнянні з 2012 р., науково-дослідних закладів - на 164%);
- залучення іноземних вчених до національних ВНЗ задля підвищення якості та загального іміджу національної системи вищої освіти на світовій арені (у довготривалій перспективі доля іноземних вчених у національних університетах має бути не менше 10%);
- забезпечення громадянам країн Співдружності рівних прав при вступі до ВНЗ країни регіону, встановлення єдиних термінів проведення вступних екзаменів (Білорусь).

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

Споживчий попит. В Казахстані дефіцитними залишаються робочі спеціальності технічної та професійної освіти. Намічена тенденція за прогнозами триватиме до 2018 р. При цьому більшість казахських студентів, які прагнуть навчатися за кордоном, обирають університети Великої Британії (47%), де їх цікавлять спеціальності в галузі права, нафтогазової справи, біотехнологій, молекулярної генетики, енергетики, екології та хімії. Крім того, останнім часом підвищується зацікавленість казахських студентів саме технічними ВНЗ.

Наука та співпраця:

- реалізується співробітництво в галузі екології та енергоефективності між Туркменістаном та ЄС, з проведенням спільних лекцій та практичних занять задля обміну досвідом та підвищення рівня інформованості науковців щодо останніх світових тенденцій;

- активне розширення Казахстаном власних меж впливу, в тому числі, у КНР. У Шанхайському університеті іноземних мов відкрився перший у Китаї «Центр Казахстану», з подальшим заснуванням кафедри казахської мови.

- білорусько-китайська взаємодія здійснюється за трьома основними напрямками: у галузі наукових досліджень (спільна реалізація масштабних програм), інноваційної діяльності (формування мережі спільних інноваційних центрів та наукових лабораторій), освіти (навчання, стажування спеціалістів,

викладачів та студентів);

- намічена динаміка у розвитку туркменсько-американського співробітництва, особливо у галузі науки та освіти з переліком запланованих програм;

- на шлях активізації науково-технічної співпраці вийшли Великобританія та Білорусь;

- на виконання двостороннього туркменсько-малайзійського партнерства відбувається підготовка туркменських спеціалістів у Технологічному університеті Petronas.

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

Висновки. Поточний моніторинг сфери вищої освіти країн СНД дозволяє виокремити наступні проблемні питання:

- відсутність уніфікованих стандартів та підходів до підготовки фахівців, що ускладнює для роботодавців пошук спеціалістів в межах єдиного простору країн СНД;
- підвищення рівня занепокоєності урядових органів корумпованістю галузі освіти;
- дисбаланс ринку праці, дефіцит фахівців робочих спеціальностей.

3. Висновки та пропозиції для НТУУ «КПІ»

За даними Інституту стратегічних досліджень частка України на міжнародному ринку освіти за чисельністю іноземних студентів становить 1,5 %. Іноземних студентів в українській освіті приваблює відносно низька вартість навчання та проживання, фундаментальність окремих напрямків освіти (вітчизняні фізико-математична та хімічна школи визнані у всьому світі) та репутація провідних українських університетів, що зберігається протягом багатьох років.

Дослідження глобальних тенденцій та моніторинг регіональних ринків освітніх послуг дозволяють запропонувати наступні пропозиції щодо подальшої оптимізації підвищення рівня зовнішньоекономічної діяльності НТУУ «КПІ» (далі за текстом - університету):

- систематичне дослідження досвіду іноземних університетів з подальшою адаптацією їх найкращих досягнень до національних умов;
- продовження вивчення кон'юнктури зарубіжних ринків освітніх послуг і відповідне формування портфеля продажів освітніх послуг університету (від окремих навчальних курсів до циклів програм);
- використання існуючих можливостей інтернаціоналізації університету шляхом надання не тільки якісних, але й актуальних для ринку та корпоративного споживача освітніх послуг;
- посилення міжнародної співпраці та стратегічних партнерських відносин;
- активізація рекламно-інформаційної діяльності з презентації ключових можливостей та потенціалу;
- інститутів та факультетів НТУУ «КПІ» (формування інформаційних пакетів інститутів та факультетів).

Очікуваний результат - підвищення конкурентоздатності та присутності університету за кордоном.

Урахування глобальних тенденцій при організації роботи університету, посилення його зовнішньоекономічної діяльності відповідно до інтернаціоналізації вищої освіти сприятиме виробленню оптимальної вітчизняної моделі успішного технічного університету. На фоні скорочення фінансування науки та освіти на 2016 р. сукупність зазначених заходів може стати засобом «допомоги» в цілому для університетів України, шляхом досягнення фінансової незалежності.

